

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ו' תמוז תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים סז.
דף היומי בהלכה: מסעיף י' עד סעיף י"ב.
מוסרי: אהבת ישראל מתחילת פרק ב' עד תחילת פרק ג'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה עד פרק ו' והנה שלמה שנה'.

הדף היומי בהלכה

באיזה אופן מתיר חיבור חוט עשיית אוהל בשבת?

למשיכתו - כדוגמת החוטים שמושכים בהם וילונות - נחשב הדבר כאילו
האוהל פרוס טפח מערב שבת, ומותר לפרוס את כולו.
[שו"ע שטו, י, ומשנ"ב לז; ביאורים ומוספים דרשו, 84]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל אסרו עשיית אוהל עראי בשבת, אך התירו תוספת
אוהל עראי, כלומר, מקום שיש עליו כיסוי ברוחב טפח מערב שבת, מותר
להוסיף עליו בשבת תוספת עראית.
ואוהל עראי שאינו פרוס טפח מערב שבת, אך מחוברים אליו חוטים המיוחדים

הדף היומי בהלכה

מיטת ה'כילה' - מהותה ודינה לענין שבת

ועליו היתה תלויה יריעת בד, אשר השתלשלה לשני צדי המטה; ויריעה זו ניתן
היה לפורסה בשבת אף כאשר היתה מוסטת הצדה מערב שבת.
[שו"ע שטו, יא, ומשנ"ב מ-מא]

בהמשך לאמור: אוהל עראי שאינו פרוס, המונח במקום שניכר כי הוכן לשם
פריסתו, נחשב כפרוס טפח מערב שבת, ומותר לפורסו בשבת.
דוגמה לדבר: בזמנים עברו ז"ל היתה מטה שכונתה 'כילה', אשר לראשה
ולמרגלותיה היו עמודים, שעל גביהם היה נתון מוט מעל לכל אורך המטה,

הדף היומי בהלכה

מחיצה 'מְתִיָּקָה' - האם מותר להעמידה בשבת על ידי משיכה בחוטים?

כאשר היתה פרוסה ברוחב טפח מערב שבת.
אולם, בניגוד לאוהל עראי, במחיצה זו לא התירו לפורסה על סמך חוטים
המחוברים אליה וניתן למושכה בהם; ויש מתירים.

כפי שלמדנו מחיצת עראי 'מְתִיָּקָה', שנועדה להתיר איסור כלשהו, או השלים
מצוה - דינה כמחיצה קבועה, ויש בה איסור דרבנן של מלאכת 'בונה'.
וכשם שהתירו תוספת אוהל עראי כנ"ל, כך התירו במחיצה זו להוסיף עליה

"באמצע השיעור נשמע פיצוץ עז שהרעיד את כל הבנין. הבחורים נתקפו בהלה ונסו מבית המדרש בריצה. כסאות וסטנדרים התגלגלו לכל הכיוונים. באולם ההפוך נותרו שני אנשים: ראש הישיבה ואני..."

זאת התורה אדם פי ימות באהל - כששוקעים באמת בלימוד התורה, החושים הגשמיים בטלים

כלל בכל מה שמתחולל; וגם אני נשארתי ישוב על מקומי, והסיבה - כדי לא להשאיר את רבנו לבד על מקומו. עברו מספר דקות, ראש הישיבה הגביה את ראשו ורצה להמשיך את השיעור, ומה נדהם ונבהל למראה עיניו: בית המדרש ריק מתלמידים. כשהבחין בנוכחותי פנה אלי בשאלה: לאן נעלמו כל התלמידים? שאלתי את מורי ורבי בתמיהה: האם הרבי לא שמע כלום?! הלא כל הבניין כולו רעד כלולב, רעש והמולה, איך יתכן שהרב לא שמע?! וסיפרתי לו כל מה שקרה. הגה"ק המהרי"ץ אמר שבאמת לא הרגיש מאומה, וסיפר מה שמע מרבו שאצל החת"ס סופר התרחש סיפור כעין זה באמצע השיעור: פעם אחת הבחין החתם סופר בתלמידים המנענעים שפתותיהם וממלמלים. שאלם לפרש הענין, ואמרו לו כי נשמע קול רעם והם בירכו את ברכת 'שכוחו וגבורתו מלא עולם'. נענה החתם סופר ואמר להם: אם אפשר להרגיש באמצע הלימוד את קול הרעש של הרעם, עדיין חסר באהבת התורה ושקידת התורה.

(לב ישראל)

סיפר הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: זכיתי ללמוד בישיבתו של מרא דארעא דישראל הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל. ראש הישיבה היה לנו לדוגמא לאהבת התורה בשיעוריו הארוכים והמופלאים בהרצת תורה שלא ידעה גבולות. שיעוריו התקיימו אפילו בערבי שבתות וחגים, לרבות התקופות הקשות של המלחמות שהתנהלו באותם ימים בין אנשי המחתרות מול חיילי הצבא הבריטי. סיפור מדהים שהייתי עד לו, התרחש באחד הימים, כשרבנו המהרי"ץ אחז באמצע השיעור. הוא הקשה קושיה מסויימת ופתח בדפי המהרש"א לעיין שם בענין. בחלל בית המדרש שררה דממה, התלמידים נזהרו שלא להפריע לעיונו של ראש הישיבה, והנה לפתע נשמע פיצוץ עז שהרעיד את כל הבניין. אמות הסיפים נעו ממקומן. תלמידי הישיבה נתקפו בפחד ובבהלה ונסו מבית המדרש בריצה כל עוד נשמתם בם. בית המדרש נהפך כולו, כסאות וסטנדרים עפו והתגלגלו לכל הכיוונים.

בבית המדרש ההפוך נותרו שני אנשים: ראש הישיבה, המהרי"ץ, שהיה רכון על דפי המהרש"א והורגש בעליל שהוא מנותק מכל הסובב אותו ואינו חש

פניני הפרשה

בערוב ימיו של החסיד ר' לייב גלויבערמאן זצ"ל קבעו הרופאים שמחמת סכנה לחייו יש לכרות את רגלו. והנה באמצע הניתוח יצא רופא ואמר לבני המשפחה כי היתה טעות בידם...

"מי שאומר: 'אם הייתי עושה כך וכך, היה קורה כך וכך' - זו אפיקורסות גמורה!"

אפשר למנוע את הכריתה...

נזדעק אותו חסיד ואמר - תוך כדי שהוא מראה על אזניו: "אזניים אלו שמעו מפני מורי ורבי שיואלט איך, זאלט איך" [=אם הייתי עושה כך וכך היה נמנע מאתי דבר פלוני] - זו אפיקורסות גמורה! כי אינו מאמין שהכל בא משמים. בספרי הרפואה שלהם, הוסיף ר' לייב ואמר, "יכולים הם לכתוב שרגל כעין זו אינה צריכה כריתה, אך רגלי שלי בוודאי היתה צריכה כריתה, והראיה - שאכן כרתו אותה, הרי שכך ציווה הבורא יתברך".

(ווי העמודים)

וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאַלְקִים וּבְמֹשֶׁה (במדבר כא ה')

מנקה הדעת שבירושלים היה הגה"צ ר' לייב גלויבערמאן זצ"ל, יהודי משכמו ומעלה שעוד זכה להסתופף בצילו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע. בערוב ימיו קבעו הרופאים שמחמת סכנה לחייו יש לכרות את רגלו. והנה באמצע הניתוח יצא אחד הרופאים ואמר לבני המשפחה כי טעות היתה כאן, וכלל לא הוצרכו לכרות את הרגל, אך את הנעשה אין להשיב.

אחר גמר הניתוח - משהקיץ רבי לייב, שוחח עמו אחד מבני המשפחה, ומבלי משים פלט מפיו שהרופאים הודו שטעות היתה בידם, ועל פי הרפואה היה

ראש הישיבה נעמד להתפלל מנחה, כשהרכב שאמור להובילו לשדה התעופה כבר עומד מוכן בחוץ. והנה גילה כי שכח לומר 'עלה ויבוא', ועליו להתפלל שוב שמונה עשרה לעיני הציבור הגדול הממתין לו

שיחתו של המשגיח בישיבת טשעבין הדהדה בזכרון כעבור 30 שנה

ממוקמת הרחק מליקווד, התכונן ראש הישיבה להגיע להספד בטיסה. לפני הזמן המיועד לטיסה, אליה הצטרפו רבים מבני הישיבה, התפלל מנחה בישיבתו, כשהרכב שהיה אמור להובילו לשדה התעופה כבר עמד מוכן בחוץ. ראש הישיבה עומד בתפילתו, והנה גילה כי שכח לומר 'עלה ויבוא'... לפתע פתאום עלתה בזכרונו השיחה ההיא של המשגיח, והוא ראה עד כמה צדקו דבריו. שהרי עכשיו הוא נאלץ להתבזות לפני ציבור גדול שהמתין לו כדי להגיע לטיסה בנמל התעופה, והלא יראו כולם שהוא עומד ומתפלל שוב שמונה עשרה. כתלמידו של הגר"מ רימר זצ"ל לא עשה ראש הישיבה חשבונות כאלה בנפשו, ונעמד להתפלל שמונה עשרה בשנית. יתירה מכך: הוא סיפר לכל הנוכחים דברים כהווייתם, תוך שהוא חוזר על דבריו של המשגיח. מעשה זה סיפר הגר"מ זילברשטיין שליט"א (מובא בספר 'טובך יביעו'), והוסיף ואמר: "לכאורה, מדוע נאלץ ראש הישיבה להתפלל שנית בהיכל הישיבה? הלא עמדו בפניו דרכים שונות שבאמצעותן יכול היה להימלט מאותה בושה וכלימה, כמו למשל להתפלל במונית בדרך לשדה התעופה, שבכך יוצאים ידי חובת תפילה. ומי אמר לו לבזות עצמו בעיני תלמידיו? כשסיפרתי את הדברים לגיס הגר"ח קנייבסקי אמר לי, שבזוהאי עשה טוב בכך שבייש את עצמו, והביא כראייה את הגמרא סוטה דף ל"ב עמוד ב' האומרת שכדאי וכדאי לו לאדם שיבייש את עצמו כדי שבכך יתכפר חטאו".

"כי הנה אנחנו רואים פעמים רבות אפילו אחר שנתאמת אצל האדם חובת העבודה והזהירות בה, יתרפה ממנה או יעבור על איה דברים ממנה כדי שלא ילעגו עליו חבריו" (מסילת ישרים פרק ה)

בימי השבעה של הגאון הצדיק רבי מרדכי רימר זצ"ל מנהלה הרוחני של ישיבת טשעבין ומחונתו של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, סיפר הבן הגאון רבי בנימין רימר מעשה מופלא שיש בו לקח מוסרי רב. לפני עשרות שנים אמר הגר"מ רימר שיחה בישיבה על כך שאסור היהודי להתבייש מפני המלעיגים עליו, ובתוך הדברים הדגיש, שגם אצל בחור ישיבה שייכת ההלכה הזו של 'ואל ייבוש' ואף נתן דוגמא לכך: יש מקרים שבחור שוכח 'עלה ויבוא' בתפילה וצריך לחזור שוב על כל השמונה עשרה. אבל יש בחורים שאולי מתביישים לעשות זאת, שהרי בכך הם מצביעים על עצמם בפני כל חבריהם כמי שלא כווננו בעת התפילה. ולכן דעו לכם בחורים, אמר המשגיח זצ"ל, שאסור להתבייש מפני המלעיגים עליכם, אלא תחזרו על התפילה. בגמר השיחה יצא אחד הבחורים מהיכל הישיבה והרהר בליבו שדבריו של המשגיח היו פשוטים ולא היה צורך להקדיש להם שיחה מיוחדת... עברו למעלה משלושים שנה מאז אותה שיחה מוסרית, והבחור ההוא הפך לאחד מראשי הישיבות החשובות באמריקה. בעת ההספד שנערך בראש חודש כסלו תש"ס להגה"צ רבי נתן וכתפויגל זצ"ל מנהלה הרוחני של ישיבת לייקווד, נקרא אותו ראש ישיבה אחר כבוד להספיד את המשגיח. כיוון שהישיבה היא

פניני הפרשה

ואז, כשהוא מביט במבטו החודר אל תוך עיני הילד העומד מולו, המשיך הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ואמר: "רואה אני שבעוד זמן מה יהיה עליך לעזוב את ירושלים. שנים רבות לא תהיה כאן..."

הסימנים שעזרו לילד הירושלמי לצאת מן המערה החשוכה

השומרים עליו שיוכל לחזור בדרך הסלולה והישרה ולא יתעה חלילה בדרך. גם עליו, הסביר הרב, "לעשות לנו סימנים כדי שלא נתעה בדרכי החיים וכדי שלא נאבד את הדרך הסלולה לנו מדור לדור. ועל כן, קודם כל אנו מכריזים 'אין כאלוקינו, וזהו סימן אחד, ואחר כך 'אין כאדונינו, וזהו סימן שני. וכעת, לאחר שסיימנו לקבוע לנו את הסימנים אפשר לצאת לדרך ולשאול 'מי כאלוקינו מי כאדונינו'. שאלות מסוג זה לרוב מסוכנות הן, אך לאחר שהסימנים בידינו איננו צריכים לחשוש. אנו בדרך הנכונה הישרה. דרך המלך".

ואז, כשהוא מביט במבטו החודר אל תוך עיניו של הילד העומד מולו, המשיך רבי יוסף חיים ואמר: "רואה אני שבעוד זמן מה יהיה עליך לעזוב את ירושלים. שנים רבות לא תהיה כאן. בשנים הרבות הללו אל תשכח להציב לך סימנים בדרכך. אלו ישמרו עליך בכל אשר תפנה לבל תסטה חלילה מן הדרך. אל תשכח!" סיים הרב ועקר אנחה מליבו קודם שחזר לרקוד.

"ארבעים שנה התגלגלתי באירופה", סיפר הילד - הקשיש אברהם ברגמן. "כל שנות הזעם הנאצי ומוראות מלחמת העולם השנייה חרוטים עמוק עמוק על בשרי. פעמים רבות עמדתי בפני יאוש מוחלט, לא יכולתי לסבול עוד וגמרת אומר בליבי כי טוב לי מותי מחיי. אך תמיד בעת צרה זכרתי היטב את דבריו של הרב. דמותו הזדקרה מול עיני. 'עשה לך סימנים'. קבעתי אותם עמוק בתוך תוכי, לא שכחתי. בזכותם זיכני השי"ת לחזור לארץ ישראל. זכיתי בזכות הסימנים לצאת מן המערה האפלה של החושך, הצרות והיסורים. הלך שלמדני הרב בילדותי לא עזבני לעולם".

(עבודת הגרשוני)

הַדָּרָה הַמְּלִיכָה נִלְחָה לֹא נִטָּה יָמִינִי וּשְׂמֹאלִי (במדבר כ יז)

רבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל נהג לרקוד בשמחת תורה יחד עם מאות ילדים. אחד ממאות הילדים שזכו לרקוד עמו בהקפות של הילדים היה ילד בשם אברהם ברגמן, שסיפר בסוף ימיו את המעשה הבא. שנה אחת לאחר שסיים רבי יוסף חיים לומר את 'אין כאלוקינו יגיש אליו הילד אברהם, אז אברמל"ה, וביקש לשואלו "שאלה על הסידור"... מדוע אנו אומרים קודם 'אין כאלוקינו, אין כאדונינו' ואחר כך שואלים 'מי כאלוקינו, מי כאדונינו'. והלא הסדר צריך להיות הפוך, קודם כל שואלים ואחר כך משיבים? חייך הגר"ח והשיב לו: "אמשול לך משל נחמד. מכיר אתה ודאי את מערת צדקיהו שעי" שער שכם"... הילד הנהן בראשו והרב המשיך: "ברחבי העולם, ודאי ידוע לך, קיימות מערות נוספות. ישנן מערות קצרות וישנן ארוכות יותר. יש גם מערות ענקיות. ברור כי אין אור השמש יכול לחדור אל תוך המערות ועל כן שוררת שם תמיד חשיכה מוחלטת. מה יעשה אדם הרוצה להלך במערה ולצאת ממנה לאחר מכן? כיצד ידע את הדרך חזרה? אדם פיקח", המשיך הרב, "עושה לו סימנים בדרך. כאן יש אבן גדולה, בפניה זו יש עמוד יצוק בקרקע וכדו', לכשירצה לצאת מן המערה יחזור על פי הסימנים ולא יתעה בדרך. שוטה לעומת זאת, אינו חושב על המחור ואינו שם לבו לעתיד. נכנס הוא במהירות, אינו משגיח ואינו קובע לעצמו סימנים, ועל כן סביר להניח שיתעה מן הדרך הישרה. חזקה עליו שיאבד את שבילי דרך המלך. ואכן כבר אירע לא אחת שאנשים שלא קבעו סימנים איבדו את דרכם ומתו ברעב.

"וצא אם כן, שהסימנים שהאדם קובע בדרך, הם הבטחונות שבידי האדם

"אנשים לווים מהגמ"ח בקבוק מוקסיפן 200 מ"ל, ומהזירים בקבוק גדול יותר של 250 מ"ל - מה עושים?"

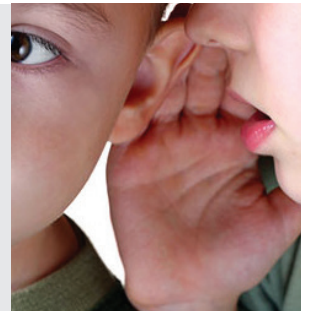

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

לגמ"ח, שילוה אותו לאנשים לזכותו של הבעלים, ובאם לא ידרוש הבעלים את הפקדון עד תאריך מסוים, הוא יהפוך כתרומה לגמ"ח. ואז נמצא שהסיבה שהוא אינו דורש את הפיקדון מהגמ"ח אינה מחמת ההלוואה אלא משום שבאמת אין לו צורך בזה. (לתועלת הרבים, ניתן להשיג תקנון כזה בטל: 08-9791445. להשאיר הודעה קולית עם מספר פקס שאליו ישלח התקנון). בברכת כל המחלה וגוי לא אשים עליך וגוי.

שאלה: יש לי גמ"ח תרופות, ואנשים רבים מחזירים לי יותר ממה שלוו. למשל, לוו בקבוק של 200 מ"ל ומחזירים בקבוק גדול יותר שמכיל 250 מ"ל. או סוג תרופה מעולה יותר. וכן, כאשר אנשים מחזירים, לעתים הם מביאים לגמ"ח תרופות נוספות שאינן נדרשות להם. מה העצה להנצל מריבית?
תשובה: כיוון שהדבר מצוי שאנשים מחזירים יותר, או הכרת הטוב לגמ"ח או משום שבבית מרקחת היה סוג מעולה יותר וזה מה שהרוקח נתן להם, לכן יש לעשות תקנון שכל המוסוף יותר ממה שלקח תהיה התוספת בחזקת פקדון

מדוע חמור המספר לשון הרע על חברו בסתר יותר מהמספר בפניו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

טעם נוסף יש שכתב (תורת הלשון כלל ג), לפי מה שכתב הח"ח להלן (באמ"ח ס"ק ז), שבאיסור לשון הרע יש גם חלק של מידה רעה, שהקפידה התורה על כך שבוחר לבזות את השני [אף באופן שאינו מזיק לו בכך]. וממילא, כיון שהמספר גנות על השני בסתר מידתו הרעה גדולה יותר, נוסף על כך גם 'ארור': והוסיף, כי מלשון 'חפץ חיים' משמע שאם סיפר בסתר אך אינו חושש שיתגלו הדברים בפני חברו, כי משער בעצמו שהיה אומר את הדברים גם בפניו - אינו עובר ב'ארור מכה רעהו בסתר'. ומכך עולה לכאורה שהטעם הוא לא משום שכשספר עליו בסתר לא ידע חברו להישמר מפניו שלא ינזק, אלא כפי הביאור השני הנ"ל, שלגנות את חברו בסתר זו מידה רעה יותר מאשר לגנותו בפניו.

מדברי החפץ חיים בתחילת כלל ג' מהלכות לשון הרע עולה, כי המספר לשון הרע בסתר ומקפיד שלא יתגלה הדבר לחברו, עונו חמור יותר מהמספר לשון הרע בפני חברו. שהמספר לשון הרע בסתר עובר גם על 'ארור מכה רעהו בסתר'. בטעם הדבר שלשון הרע בסתר חמור יותר, מביאים בביאורים ומוספים שבמהדורת דרשו (מקונטרס שמירת הלשון עמוד לב-לג), שזאת מפני שכשודע מי המדבר עליו, יותר קל לו להתמודד מולו ולסתור דבריו; ועוד, שכשספר בסתר מראה שאינו מפחד וירא מאלוקים, אלא מבני אדם [וכמבואר בגמרא (ב"ק עט, ב) לגבי החילוק בין גנב לגזלן, שהגזלן השווה כבוד עבד לכבוד קונו, וגנב החמיר יותר בכבוד העבד, ולכן החמירה בו תורה שמשלם ארבעה וחמשה].

התנאי לפתיחת עסק - לימוד חושן משפט

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וזהיר בעניני ממון כדון, מחויב ללמוד בחושן משפט, ושם ימצא מרגוע לנפשו, ובפרט בהלכות אונאה ומקח טעות, שבהן נתבררו הרבה עניני מקח וממכר שמחויב כל בעל משא ומתן לדעת. אך קודם שילמוד הלכות אלו בחושן המשפט, צריך לדעת בדרך כלל, שכל דבר שאינו רוצה שחבירו יעשה לו, שהוא דבר ע"ל לפי דעתו, לא יעשהו הוא לחבירו. ונכלל דבר זה במה שאמרו על הפסוק וְאֶהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ - כל מה ששנוא עליך, לחבירך לא תעשה.

[ליקוטי אמרים פרק ב']

עוון גזל מפורש בתורה: לא תִּעְשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל, וגם מפורסם הוא בכל ישראל לאיסור כמו בשר חזיר ממש; אולם, איזה דבר נכנס בכלל גזל - זה נעלם מהרבה בני אדם, ואפילו מהישרים בלבתם. והנה, לענין אכילת בשר, אין חשוד שום בר ישראל להכניסו לתוך פיו אם לא שידוע שהוא בשר כשר, דהיינו מבהמה כשרה, ששחטה איש כשר, ונשחטה כדון; וכן מהראוי ונכון היה גם בעניני ממון, שלא ליגע בשום דבר שבממון כל זמן שאינו ידוע שהוא שייך לו על פי דין. ועל כן, מי שהוא בן תורה והוא ירא אלקים לאמיתו, ורוצה להיות בעל עסק

בעת הרישום אצל רושם העמותות, שאלם העו"ד כמה תהיה תקופת הלימודים של האברכים בכולל. נקב רבי נתן ונטפויגל זצ"ל בתקופה קצרה יחסית: שנה או שנתיים. מיד גער רבי אהרן קוטלר זצ"ל: "זכי לזה לימוד יקרא!?"

הגאון רבי אהרן קוטלר מקים עולה של תורה באמריקה

אדם פי ימות פאָהל (במדבר יט, יד)

ותיקי לייקווד מספרים, שבתחילת יסודו של כולל האברכים המקומי, ישבו הלומדים ודנו בצוותא על סדר היום ושעות הלימודים, מתי יקבעו את הפסקת הצהריים, וכדומה. והנה העיר אחד הנוכחים בדיון האמור, שכדאי לקבוע את לוח הזמנים באופן כזה, שיהיה הפסק של שש שעות בין ארוחת הצהריים (הבשרית) לארוחת הערב, זאת כדי שיוכלו לאכול אז מוצרי חלב. אולם רבינו הגיב על הערה זו בחריפות: "ומה בכך אם יאכלו קודם את הלחם כמות שהיא, ואת החמאה (שמורחים בדרך כלל) יאכלו בנפרד, מאוחר יותר..."

ולשיטתו אזיל. בעיניו היה הדבר פשוט וטבעי למדי. אדם שאינו מפנק את גופו, מה לי אם הפרוסה מרוחה בחמאה, או שאוכלים אותה בנפרד... הלא כך היא דרכה של תורה... "במיעוט תענוג..."

ואמנם כן: בלייקווד הגשימו בפועל את המושג "במיעוט תענוג", שהוא אחד מארבעים ושמונה קניינים, ועסקו בתורה מתוך הדחק, פשוטו כמשמעו. האברכים, בעלי משפחות, השחירו פניהם כעורב והתמכרו ללימוד התורה מתוך עוני וצמצום. הסתפקו בלחם צר ומים לחץ, ויתרו על הכל, ולא חשבו אף פעם על דבר שאינו קשור "לתכלית".

איש את רעהו יעזורו

איך בכל זאת הסתדרו?

סיפר אחד מראשוני לייקווד: כשבחור מן הישיבה התחתן, וקיבל דורונות לכבוד חג כלולותיו, הרי כשכלו שבעת ימי המשתה חילק את הכספים שקיבל בין אברכי הכולל, לכיסוי חובותיהם, ואחר התחיל הוא עצמו לצבור חובות...

החובות התכסו בחתונה הבאה של בחור מן הישיבה... האברכים היו מאוגדים בקופת חולים. "הייתי בריא, ברוך ה', והחלטתי להפריש את סכום המס החודשי, שלוש דולר ו-43 סנט, לקופת גמ"ח בזעיר-אנפין. את הכסף צברתי בקופה קטנה". כל אברך שנזקק להלוואה, נטל מתוכה כמה שביקש, לכל תקופה שרצה, והניח בתוכה פתק. כשהחזיר את הסכום לקח בחזרה את הפתק שהפקיד. קופה זו היתה שם דבר, מוסד שלם. ניתן לשער מה היה גודלה, כמה כבר הצטבר בה, מסכומים של 3 דולר ו-43 סנט... ברם, המזעזע שבדבר היא העובדה, שנמצאו לעיתי קרובות ב"קופה" פתקאות על סך שש עשרה סנטים, מחירו של ככר לחם... כי הלימוד לא נפסק בלייקווד גם במצב של חוסר לחם... הלא כך היא דרכה של תורה...

(מתוך 'אש התורה')

אם הטיפוס של בן הישיבה דלייקווד היה בשעתו כולו חידוש ורבותא, כל שכן אותו טיפוס של האברך הלומד ב"כולל" שיסד רבינו בתוככי לייקווד, ואשר היה בגדר תופעה פלאית ממש. הכוונה לאותם עשרות (וכיום מאות ואלפי) התלמידים שבחרו בידועין להיות תורתם אומנותם, ואף לאחר שנשאו נשים והקימו בתים בישראל המשיכו להתמכר ללא שיוך ללימוד התורה בלבד, בלא הגבלה של זמן קצוב, ובלי שמץ של רצון לבסס את קיומם וסיפוק צרכיהם ב"חיי שעה" – לא מצדם ולא מצד בנות-זוגם – כי הלא רק "הם חיינו".

הרי זו פרשה בפני עצמה: במקביל ליסוד "בית מדרש גבוה", שהתרחב וגדל ללא הפסקה, נשאו לבו לחולל בעת ובעונה אחת את מהפכת ה'כוללים' באמריקה. לדעת רבינו חייב כל בן ישיבה להמשיך וללמוד לפחות מספר שנים אחרי נישואיו ב'כולל אברכים'. רק כך מקימים בית נאמן בישראל.

שיטת ה"חתם סופר"

היה מעשה בתלמיד שבא לפניו אחרי שהתארס עם בת-גילו. "חותני לעתיד", סיפר בעגמה, "מפעיל עלי לחצים. הוא ב'שיטת' החת"ס ואינו גורס את הלימוד בכולל אחרי הנישואין..."

"כך?" הגיב רבינו, "אמור לו, אם כן, שהחתם סופר אחרי נישואיו הראשונים היה סמוך על שולחן גיסו רבי הירש יערוויטץ ז"ל, אחי אשתו שהתעסק במסחר ופרנס ברווחיו הכספיים את בני הזוג – והחת"ס לשיטתו ישב ולמד ח"י שעות ביממה ויותר... וכשארע לגיסו שהתרושש וחדל מלפרנסו, התחיל החת"ס לשמש ברבנות..."

ללמוד וללמוד בלי קיצבה

וכשנזקק באחד הימים לרשום אצל עורך דין, רושם העמותות, את ה"כולל" בלייקווד שהנו מסונף ל"בית מדרש גבוה" באופן רשמי, נתלווה אליו המשגיח הגה"צ רבי נתן מאיר וואנטפויגל זצ"ל. במהלך הרישום נשאלה השאלה, כמה משך תקופת הלימודים של האברכים ב"כולל"? נקב רבי נתן בתקופה קצרה יחסית, שנה אחת מיום הנישואין, או אפילו שנתיים.

מיד גער בו רבינו ונזפו בנוכחות הפרקליט: "זכי לזה לימוד יקרא!?" "אלא פשיטא" תיקן "הכוונה היא ללמוד וללמוד שנים רבות אחרי הנישואין, בלא שום קיצבה..."

במיעוט תענוג